

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVA

KOMISIONI I PAVARUR I MEDIAVE
NEZAVISNA KOMISIJA ZA MEDIJE
INDEPENDENT MEDIA COMMISSION

RAPORT MONITORIMI

II

Mbrojtja e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale

Departamenti i Monitorimit dhe Analizës

dhjetor 2021

RAPORT MONITORIMI

II

Mbrojtja e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale

Përmbajtja

Hyrje	6
I. Baza ligjore.....	7
Ligji Nr. 04/1-44 për Komisionin e Pavarur të Mediave	7
Rregullorja për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuele ...	7
Kodi i Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës.....	7
Rregullorja për Komunikime Komerciale Audiovizuale	8
II. Metodologjia	9
III. Shkeljet e gjetura.....	11
a. Monitorimi për periudhën korrik-gusht 2021.....	11
b. Monitorimi për periudhën gjatë muajit tetor 2021	12
c. Monitorimi për periudhën gjatë muajit dhjetor 2021	13
IV. Gjetjet nga monitorimi.....	15
V. Konkluzione dhe rekomandime	18

Përkufizimet

KPM – Komisioni i Pavarur i Mediave.

DMA – Departamenti i Monitorimit dhe Analizës i KPM-së.

OSHMA – Ofrues i Shërbimit Medial Audiovizuel nënkupton personin fizik ose juridik që ka përgjegjësi redaktuese për përzgjedhjen e përmbajtjes audiovizuele të shërbimit medial dhe përcaktimin e mënyrës së organizimit të tij.

OSH – Operatori i Shërndarjes nënkupton personin juridik i cili shpërndanë shërbime mediale audiovizuele për përdoruesit përmes rrjetit kabllor, IPTV dhe çfarëdo forme tjetër të shpërndarjes jashtë brezit frekuencor radio-difuziv.

Termi “fëmijë” – nënkupton personat që i takojnë moshës deri në 14 vjeç.

Termi “i mitur” – nënkupton personat që i takojnë moshës prej 14 deri 18 vjeç.

Termi “kohë e kufizimit” – është koha në orarin radio/televiziv që ndan periudhën e lejueshme për të shfaqur program radio/televiziv, që ka përmbajtje për të rritur prej periudhës kur nuk është e lejueshme. “Koha e kufizimit” fillon prej orës 24:00 dhe mbaron në orën 05:00. Në shërbimet e parapagimit të cilat nuk janë të mbrojtura me kod, koha e kufizimit është po ashtu prej orës 24:00 deri në ora 05:00.

Termi “dhunë e panevojshme” – nënkupton përdorimin e qëllimshëm të forcës fizike, mekanike apo çfarëdo force tjetër për të dëmtuar, lënduar apo keqtrajtuar.

Termi “frikë” – nënkupton emocionin, shpesh të fuqishëm, që nxitet nga parashikimi për rrezik, të keqe dhe dhimbje, pavarësisht se kërcënimi është real apo imagjinar.

Termi “përmbajtje erotike” – u referohet materialeve programore, që përqendrohen tek dëshira seksuale dhe që paraqesin zona të caktuara erogjene të trupit të njeriut dhe synimin final për akt seksual, por nuk i paraqesin personat në mënyrë të qartë gjatë marrëdhënieve seksuale.

Termi “programe me përmbajtje të dëmshme” – u referohet programeve, të cilat ndikojnë negativisht në zhvillimin fizik, mental, dhe moral të fëmijëve, që në mes tjerash përfshijnë përmbajtjet me dhunë fizike, verbale, gjestikulative, emocionale, seksuale ose të përfituara nëpërmjet efekteve speciale, përmbajtjet me skena seksuale përfshirë skenat me shfaqje seksuale si ekzibicionizmi, nudizmi, dhuna seksuale dhe diskriminimi gjinor dhe përmbajtja dhe programi me përmbajtje bixhozi, parashikimin e së ardhmes, leximin e letrave, shërbimeve psikike dhe të ngjashme që nuk janë vërtetuar shkencërisht.

Kategorizimi i programeve – në bazë të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-vizuele, në bazë të përmbajtjes përcaktohen katër (4) kategori programore:

- **Kategoria e parë** përfshin programet që nuk kanë përmbajtje të dëmshme.
- **Kategoria e dytë** përfshin programet që nuk rekomandohen për fëmijët nën moshën dhjetë (10) vjeçare dhe për të cilat është e domosdoshme prania e prindit ose kujdestarit. Kjo kategori u referohet programeve, që përmbajnë ndonjë skenë dhune ose frike. Rastet kur bëhet portretizimi apo përshkrimi i dhunës dhe pasojave të saj mund të jenë të pranishme në përmbajtjen e programit nëse justifikohet nga objektivi i tij arsimor. Transmetimi i këtyre programeve duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjë përkatëse.
- **Kategoria e tretë** përfshin programet që përmbajnë skena dhune dhe frike, si dhe përmbajtje erotike, të cilat përsëriten relativisht shpesh. Përmbajtjet me skena seksuale mund të paraqiten në këtë kategori, përveç nëse paraqiten me qëllim të edukimit mbi seksualitetin dhe shëndetin e njeriut. Këto përmbajtje të dëmshme programore nuk rekomandohen për fëmijët nën moshën katërbëdhjetë (14) vjeçare. Për programet e kategorisë së tretë prania e prindit ose kujdestarit është e domosdoshme. Transmetimi i këtyre programeve duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjë përkatëse.
- **Kategoria e katërt** përfshin programet që përmbajnë skena me përmbajtje të vazhdueshme dhune të panevojshme, frike, skena seksuale, përmbajtje pornografike, programe me përmbajtje bixhozi, parashikimin e të ardhmes, leximin e letrave, shërbimeve psikike dhe të ngjashme që nuk janë vërtetuar shkencërisht. Kjo kategori përfshin edhe përmbajtjet me skena të përdorimit të substancave narkotike, përdorimit të substancave të rrezikshme, përdorimit të armëve, produkteve të duhanit, produkteve të alkoolit, përmbajtjet ku paraqiten sjellje të rrezikshme, përmbajtjet ku përdoret gjuhë e papërshtatshme me kusht që në përmbajtjen e programit në tërësi këto nuk paraqiten si sjellje pozitive. Këto programe nuk rekomandohen për persona nën moshën tetëmbëdhjetë (18) vjeçare. Transmetimi i programeve të kësaj kategorie duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjë përkatëse. Ndërsa, programet me përmbajtje pornografike mund të transmetohen vetëm në mënyrë të koduar.
- **Komunikimi komercial i synuar kah të miturit** - komunikimi i cili rekomandon një produkt apo shërbim i cili sipas natyrës, formës, cilësisë apo arsyeve tjera të tij, synon të përdoret ekskluzivisht apo kryesisht nga të miturit, pavarësisht nëse ata mund ta përdorin atë vet apo me ndihmën e të tjerëve.

Hyrje

Qëllimi i monitorimit të përmbajtjes programore të OSHMA-ve ishte vlerësimi i pajtueshmërisë së tyre me aktet nëligjore të KPM-së, sa i përket mbrojtjes së fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

Me fjalë të tjera, qëllimi i këtij raporti është përshkrimi i shkeljeve të identifikuara nga monitorimi i OSHMA-ve, e që përmes këtij përshkrimi dhe rekomandimeve të këtij raporti të ndërmerren masa nga ana e OSHMA-ve për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet e dëmshme programore dhe evitimin e ekspozimit të tyre nga përmbajtjet e tilla programore.

Në bazë të Ligjit Nr. 04/L-44, KPM-ja licencon transmetuesit publik e privat, përcakton dhe zbaton politikën e transmetimit si dhe rregullon të drejtat, detyrimet si dhe përgjegjësitë e personave fizik dhe juridik të cilët ofrojnë shërbimet mediale audio dhe audiovizuale, përfshirë këtu edhe aspektet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

Lidhur me këtë, është realizuar monitorimi i OSHMA-ve me transmetim tokësor dhe OSHMA-ve me karakter gjeneralistik që operojnë përmes OSH-ve për të vlerësuar pajtueshmërinë e tyre me aktet nëligjore të KPM-së që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

Komisioni i Pavarur i Mediave në mënyrë të vazhdueshme ka treguar vëmendje të posaçme sa i përket zbatimit të akteve nëligjore të KPM-së nga ana e OSHMA-ve, me qëllim të mbrojtjes së kësaj kategorie të ndjeshme të shoqërisë nga përmbajtjet që mund të kenë ndikim negativ në zhvillimin e tyre fizik, mental dhe moral.

Prandaj, krahas vlerësimit të zbatueshmërisë së akteve nëligjore të KPM-së, përmes projekteve monitoruese synohet të krijohet një pasqyrë e qartë e raportit të fëmijëve dhe të miturve në përmbajtjet mediale audiovizuale, respektivisht mbrojtjes së tyre nga përmbajtjet e dëmshme dhe të papërshtatshme.

I. Baza ligjore

Çështjet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale janë të parapara në bazë të Ligjit Nr. 04/L-44 për KPM-në¹ dhe aktet tjera nënligjore të KPM-së, përfshirë këtu:

- Rregulloren KPM 2013/01 për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuale²;
- Kodin e Etikës KKPM-2016/03 për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës³; dhe
- Rregulloren KPM 2017/07 për Komunikimet Komerciale Audiovizuale⁴.

Ligji Nr. 04/L-44 për Komisionin e Pavarur të Mediave

Dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale në Ligjin për KPM-në përcaktohen në nene të caktuara të këtij ligji që kanë të bëjnë me:

- Përmbajtjen e Komunikimeve komerciale audiovizuale, produktet e reklamuar (sipas nenit 27);
- Sponsorizimin e programeve për fëmijë (sipas nenit 31);
- Vendosjen e produkteve (sipas nenit 32); dhe
- Masat e duhura për të siguruar mbrojtjen në përgjithësi të fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet e dëmshme (sipas nenit 33).

Rregullorja për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuale

Kjo rregullore në tërësi i është dedikuar mbrojtjes së fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet e programeve të cilat ndikojnë negativisht në zhvillimin e tyre fizik, mental dhe moral, përfshirë edhe mbrojtjen e identitetit dhe respektimin e dinjitetit të fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audio dhe audiovizuale.

Në bazë të kësaj Rregulloreje përcaktohet edhe mënyra e kategorizimit, sinjalizimit dhe koha e transmetimit të programeve të tilla.

Kodi i Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës

Dispozitat ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale në Kodin e Etikës përfshijnë çështjet lidhur me:

¹ <http://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1335165851.7107.pdf>

² <http://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1370439037.589.pdf>

³ <http://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1476189555.8908.pdf>

⁴ <http://kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Legjislacioni/1514284325.0124.pdf>

- Gjuhën e përdorur në përmbajtje programore (sipas nenit 4); dhe
- Praninë dhe prezencën e fëmijëve në përmbajtjet programore në përgjithësi, përfshirë këtu çështjet e privatësisë, intervistat me fëmijë, etj. (sipas nenit 9).

Rregullorja për Komunikime Komerciale Audiovizuale

Dispozitat ligjore lidhur me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale në Rregulloren për KKAV kanë të bëjnë kryesisht me:

- Përmbajtjen e komunikimeve komerciale audiovizuale, produktet dhe shërbimet e reklamuar, si dhe ndikimit të tyre tek fëmijët dhe të miturit (sipas nenit 9 dhe nenit 16);
- Orarin e transmetimit të KKAV-ve dhe teleshopingut për produkte të caktuara (sipas nenit 10);
- Mënyrat e reklamimit (sipas nenit 12) dhe format e reklamimit si sponsorizimi i programeve për fëmijë (sipas nenit 14) dhe vendosja e produkteve (sipas nenit 15); dhe
- Obligimet që kanë të bëjnë me Ofruesit e Shërbimeve Mediale Radio (sipas nenit 24 dhe 25).

II. Metodologjia

Me qëllim të vlerësimit të pajtueshmërisë së OSHMA-ve me aktet nënligjore të KPM-së që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, është bërë mbledhja e të dhënave, përkatësisht incizimi i përmbajtjeve programore të transmetuara, përmes sistemit të monitorimit⁵, i cili ka mundur të ruajtjen e përmbajtjeve programore të subjekteve të këtij monitorimi.

Përmes këtij sistemi, është bërë analizimi dhe vlerësimi i përmbajtjeve programore të transmetuara gjatë periudhës monitoruese.

Materialet referente bazë në dispozicion kanë qenë legjislacioni i Komisionit të Pavarur të Mediave, repektivisht rregulloret: KPM 2013/01 Rregullorja për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuale, KKPM-2016/03 Kodi i Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës dhe KPM 2017/07 Rregullorja për Komunikimet Komerciale Audiovizuale. Këto rregulle janë zgjedhur për arsye se përbrenda vetes përmbajnë dispozita ligjore që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale.

Vlerësimi dhe analizimi është fokusuar në identifikimin e programeve me përmbajtje të dëmshme, që sipas akteve nënligjore në mes tjerash i referohen programeve që ndikojnë negativisht në zhvillimin fizik, mental, dhe moral të fëmijëve, e që përfshijnë përmbajtje me dhunë fizike, verbale, gjestikulative, emocionale, seksuale ose të përfituara nëpërmjet efekteve speciale, përmbajtjet me skena seksuale përfshirë skenat me shfaqje seksuale si ekzibicionizmi, nudizmi, dhuna seksuale dhe diskriminimi gjinor dhe përmbajtja dhe programi me përmbajtje bixhozi, parashikimin e së ardhmes, leximin e letrave, shërbimeve psikike dhe të ngjashme që nuk janë vërtetuar shkencërisht.

Vlerësimi është bërë edhe sa i përket kohës së transmetimit të përmbajtjeve të tilla programore, paralajmërimit dhe përdorimit të shenjave përkatëse të përcaktuara në Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuale.

Po ashtu, vlerësimi dhe analizimi është bërë edhe në rastet kur fëmijët apo të miturit kanë qenë të përfshirë apo prezentë në përmbajtje të caktuara programore.

Në qershor të vitit 2021, KPM ka publikuar raportin e monitorimit “Mbrojtja e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale”, që ka përfshirë periudhën kohore shtatë (7) ditore, 22 – 28 maj 2021⁶, të zgjedhur në mënyrë rastësore.

⁵ Sistemi i monitorimit i dizajnuar për nevojat e Departamentit të Monitorimit dhe Analizës të KPM-së, për incizim dhe monitorim të përmbajtjeve programore të të licencuarve të KPM-së, në formë audio dhe audiovizuale.

⁶ <https://www.kpm-ks.org/assets/cms/uploads/files/Raport%20Monitorimi%20Mbrojtja%20e%20F%C3%ABmij%C3%ABve%20dhe%20t%C3%AB%20Miturve%20n%C3%AB%20Sh%C3%ABrbimet%20Mediale%20Audiovizuale.pdf>

Në bazë të gjetjeve të këtij monitorimi, DMA ka realizuar monitorimin e përmbajtjeve programore të OSHMA-ve të gjetura në shkelje për të verifikuar dhe vlerësuar pajtueshmërinë e tyre me aktet nënligjore të KPM-së që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve. Monitorimi ka përfshirë periudhën kohore tri (3) ditore të zgjedhur në mënyrë rastësore gjatë muajit korrik dhe gusht 2021 dhe ka përfshirë gjashtë (6) OSHMA:

Një (1) OSHMA me transmetim tokësor nacional:

1. RTV 21

Një (1) OSHMA me transmetim tokësor lokal:

2. TV Dukagjini

Katër (4) OSHMA-të që operojnë përmes operatorëve të shpërndarjes:

3. Klan Kosova
4. ATV
5. TE7
6. Kanal 10.

Ndërsa, gjatë periudhës tetor-dhjetor 2021, DMA ka realizuar edhe dy monitorime të përmbajtjeve programore të OSHMA-ve, që kanë përfshirë periudha kohore tri (3) ditore të zgjedhur në mënyrë rastësore gjatë muajit tetor dhe dhjetor 2021, në të cilën janë përfshirë nëntë (9) OSHMA:

Tre (3) OSHMA me transmetim tokësor nacional:

1. RTK 1
2. KTV
3. RTV 21

Një (1) OSHMA me transmetim tokësor lokal:

4. TV Dukagjini

Pesë (5) OSHMA-të që operojnë përmes operatorëve të shpërndarjes:

5. RTK2
6. Klan Kosova
7. ATV
8. TE7
9. Kanal 10.

III. Shkeljet e gjetura

Në bazë të monitorimit, është vërejtur se OSHMA-të gjatë periudhës monitoruese kanë vepruar kryesisht në kundërshtim me:

- Kodin e Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës, sa i përket gjuhës së përdorur në përmbajtje programore;
- Rregulloren për Komunikimet Komeriale Audiovizuale, përkatësisht përdorimit të reklamimit me ekran të ndarë, logove të sponsorizuesve dhe vendosjes së produktit në programe për fëmijë; dhe
- Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-vizuale KPM-2013/01, kryesisht transmetimit të programeve me përmbajtje të dëmshme jashtë kohës së paraparë dhe mos paralajmërimit, kategorizimit dhe shoqërimit me shenja përkatëse të këtyre përmbajtjeve.

a. Monitorimi për periudhën korrik-gusht 2021

Në bazë të monitorimit të përmbajtjeve programore të transmetuara në periudhën prej datës 24 korrik deri më 15 gusht 2021, të zgjedhur në mënyrë rastësore, në pajtueshmëri me aktet nënligjore të KPM-së, përkatësisht dispozitave ligjore të parapara për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, kanë vepruar OSHMA-të: ATV dhe TE7.

Ndërsa, në shkelje të akteve nënligjore sa i përket dispozitave që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, në shkelje janë gjetur: TV21, TV Dukagjini, Klan Kosova dhe Kanal 10.

TV 21 – në periudhën monitoruese nga data 29-31 korrik 2021, është vërejtur vetëm një shkelje sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve. Shkelja kishte të bëjë me transmetimin e një filmi artistik me përmbajtje të dëmshme programore, i transmetuar jashtë kohës së paraparë në këtë Rregullore, në kundërshtim me nenin 5, paragrafi 3, dhe nenin 6, paragrafi 3. Kjo përmbajtje është transmetuar në dy termine kohore dhe me dy kategorizime të ndryshme.

TV Dukagjini – në periudhën monitoruese më 30 dhe 31 korrik, si dhe 1 gusht 2021, shkelje është vërejtur sa i përket Rregullores për Komunikime Komeriale Audiovizuale, respektivisht nenit 14, paragrafi 4, dhe nenit 15, për shkak të shfaqjes së logos së sponsorizuesit dhe vendosjes së produktit në një program për fëmijë.

Klan Kosova – në periudhën monitoruese më 24, 26 dhe 27 korrik 2021, shkelje janë vërejtur sa i përket:

- Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, përkatësisht:

- nenit 3, paragrafi 1 dhe 3, nenit 7, për shkak të mos paralajmërimit, kategorizimit dhe shoqërimit me shenjë përkatëse të dy serialeve me përmbajtje të dëmshme programore; dhe
 - nenit 6, paragrafi 3, për shkak të transmetimit të një seriali vendor me përmbajtje të dëmshme programore jashtë kohës së paraparë sipas Rregullores.
- Rregullores për Komunikime Komerciale Audiovizuale, përkatësisht nenit 15, si dhe të nenit 12, paragrafi 1, për shkak të vendosjes të produkteve dhe reklamimit me ekran të ndarë të programit për fëmijë.

Kanal 10 – në periudhën monitoruese prej datës 28 deri më 30 korrik 2021, shkelje është vërejtur vetëm sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, përkatësisht nenit 3, paragrafi 3 dhe nenit 7, për shkak të mos paralajmërimit, kategorizimit dhe shoqërimit me shenjë përkatëse të një seriali me përmbajtje të dëmshme programore.

b. Monitorimi për periudhën gjatë muajit tetor 2021

Në bazë të monitorimit të përmbajtjeve programore të transmetuara në periudhën prej datës 24 deri më 28 tetor 2021, të zgjedhur në mënyrë rastësore, në pajtueshmëri me aktet nënligjore të KPM-së, përkatësisht dispozitave ligjore të parapara për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, kanë vepruar OSHMA-të: TV21, RTK2, ATV dhe TE7.

Ndërsa, në shkelje të akteve nënligjore sa i përket dispozitave që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve, në shkelje janë gjetur: RTK1, KTV, TV Dukagjini, Klan Kosova dhe Kanal 10.

RTK1 – në periudhën monitoruese më datën 24, 25 dhe 27 tetor 2021, është vërejtur se në këtë OSHMA janë transmetuar dy thirrje për ndihmë për dy fëmijë që kanë nevojë për tretmanë mjekësor (apele për ndihmë), me ç'rast janë shfaqur fotografi si dhe informacione rreth diagnozave të tyre. DMA ka konstatuar se këto të dhëna mund të përbëjnë shkelje të nenit 4, paragrafi 1, të Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, respektivisht shkelje të privatisisë së fëmijëve dhe mund të ketë efekt në të ardhmen për fëmijët, përkundër pëlqimit të prindërve dhe qëllimit të mirë për ndihmë nga ana e RTK1.

KTV – në periudhën monitoruese më datën 24, 25 dhe 27 tetor 2021, shkelje janë vërejtur sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, përkatësisht nenit 5, pika 2, dhe nenit 7, për shkak të mos paralajmërimit, kategorizimit dhe shoqërimit me shenjë përkatëse të një seriali dhe një filmi artistik me përmbajtje të dëmshme programore.

TV Dukagjini – në periudhën monitoruese prej datës 24 deri më 26 tetor 2021, shkelje janë vërejtur sa i përket:

- Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, respektivisht nenit 5, paragrafi 3, dhe nenit 6, paragrafi 3, për shkak të transmetimit të një reklame me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur, jashtë kohës së paraparë me këtë Rregullore.
- Rregullores për Komunikime Komerciale Audiovizuale, respektivisht nenit 12, paragrafi 1, nenit 14, paragrafi 4, dhe nenit 15, për shkak të përdorimit të reklamimit me ekran të ndarë, shfaqjes së logos së sponsorizuesit dhe vendosjes së produktit në dy programe për fëmijë (në njërin, përveç sponsorizimit dhe vendosjes së produktit, ka pasur edhe reklamim me ekran të ndarë).

Klan Kosova – në periudhën monitoruese më 24, 26 dhe 28 tetor 2021, shkelje janë vërejtur sa i përket:

- Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, respektivisht:
 - nenit 6, paragrafi 2, për shkak të transmetimit të një seriali vendor, tre serialeve të huaja dhe një emisioni me përmbajtje të dëmshme programore jashtë kohës së paraparë në këtë Rregullore; dhe
 - nenit 3, paragrafi 1, për shkak të transmetimit të një seriali vendor me përmbajtje të dëmshme programore jashtë kohës dhe kushteve të përcaktuara në Rregullore.
- Kodit të Etikës për Shërbimet Mediale, respektivisht nenit 4, paragrafi 1, për shkak të transmetimit të një videoklipi muzikor me përmbajtje të gjuhës vulgare, para kohës së kufizimit të përcaktuar.
- Rregullores për Komunikime Komerciale Audiovizuale, përkatësisht nenit 12, paragrafi 2, dhe nenit 15, për shkak të përdorimit të tele-promocionit dhe vendosjes së produktit në program për fëmijë.

Kanal 10 – në periudhën monitoruese më datën 24, 25 dhe 27 tetor 2021, shkelje janë vërejtur sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, përkatësisht nenit 3, paragrafi 1 dhe 3, për shkak të mos paralajmërimit, kategorizimit dhe shoqërimit me shenjë përkatëse të një dokumentari me përmbajtje të dëmshme programore.

c. Monitorimi për periudhën gjatë muajit dhjetor 2021

Në bazë të monitorimit të përmbajtjeve programore të transmetuara në periudhën e zgjedhur në mënyrë rastësore, datë 1, 4 dhe 7 dhjetor 2021, në pajtueshmëri me aktet nënligjore të KPM-së, përkatësisht dispozitave ligjore të parapara për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, kanë vepruar OSHMA-të: RTK2, ATV, TE7, Kanal 10.

Ndërsa, në shkelje të akteve nënligjore sa i përket dispozitave që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve, në shkelje janë gjetur: RTK1, TV21, KTV, TV Dukagjini dhe Klan Kosova.

RTK1 – në periudhën monitoruese, shkelje është vërejtur sa i përket Kodit të Etikës, respektivisht nenit 4, paragrafi 1, për shkak të përdorimit të gjuhës vulgare jashtë kohës së kufizimit në një serial vendor.

TV 21 – në periudhën monitoruese, shkelje është vërejtur sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, respektivisht nenit 3, paragrafi 3, për shkak të transmetimit të një filmi artistik me përmbajtje të dëmshme programore për fëmijë dhe të mitur, i cili është paralajmëruar për kategorinë por nuk është shoqëruar me shenjë përkatëse gjatë kohëzgjatjes së tij.

KTV – në periudhën monitoruese, shkelje është vërejtur vetëm sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, përkatësisht nenit 5, pika 2, dhe nenit 7, për shkak të mos paralajmërimit, kategorizimit dhe shoqërimit me shenjë përkatëse të një seriali të huaj me përmbajtje të dëmshme programore.

TV Dukagjini – në periudhën monitoruese, shkelje janë vërejtur sa i përket Rregullores për Komunikime Komerçiale Audiovizuale, respektivisht nenit 12, paragrafi 1, nenit 14, paragrafi 4, dhe nenit 15, për shkak të përdorimit të reklamimit me ekran të ndarë, shfaqjes së logos të sponsorizuesit dhe vendosjes së produktit në dy programe për fëmijë.

Klan Kosova – në periudhën monitoruese, shkelje janë vërejtur sa i përket Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve, respektivisht nenit 6, paragrafi 2, për shkak të transmetimit të tre serialeve të huaja, dy serialeve vendore dhe një emisioni me përmbajtje të dëmshme programore jashtë kohës së paraparë në këtë Rregullore dhe nenit 7, paragrafi 1, për shkak të përdorimit të ngjyrës së piktogrameve ndryshe nga ato të përcaktuara në Rregullore.

IV. Gjetjet nga monitorimi

Shkeljet më të shpeshta të identifikuara gjatë monitorimit kishin të bëjnë kryesisht me kufizimet dhe obligimet e përgjithshme të ofruesve të shërbimeve mediale audiovizuale si: mos paralajmërimi me sinjal akustik apo tekstual para fillimit dhe pas ndërprerjeve të programeve me përmbajtje të dëmshme për fëmijë dhe të mitur, transmetimi i programeve të kategorive të caktuara jashtë kohës së paraparë sipas rregullores si dhe mos përdorimi i simboleve përkatëse vizuale të përcaktuara në Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale.

Po ashtu, shkelje janë vërejtur edhe sa i përket gjuhës së përdorur në përmbajtje programore, përkatësisht përdorimit të gjuhës vulgare jashtë kohës së kufizimit të paraparë në Kodin e Etikës për Shërbimet Mediale.

Ndërsa, sa i përket Rregullores për Komunikimet Komerciale Audiovizuale, shkeljet kryesisht kishin të bëjnë me përdorimin e formave të komunikimeve komerciale audiovizuale si reklamim me ekran të ndarë, përdorim të logove të sponsorizuesve dhe vendosje të produkteve në programe për fëmijë.

Sipas Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audiovizuale parashihet që:

Neni 3, paragrafi 1: *“Shërbyesit medial audio-vizuel nuk do të transmetojnë programe me përmbajtje të dëmshme për fëmijët, përveçse në kohën dhe kushtet e përcaktuara me këtë rregullore.”*

Neni 3, paragrafi 3: *“Shërbyesit medial audio-vizuel të cilat transmetojnë radio/TV programe me përmbajtje të dëmshme për fëmijët, obligohen që ato programe t’i paralajmërojnë me sinjal akustik apo tekstual dhe t’i identifikojnë me simbolin përkatës vizual gjatë tërë kohëzgjatjes së tyre, sipas kategorizimit të programeve të përcaktuar me këtë rregullore”.*

Neni 4, paragrafi 1: *“Duhet t’i kushtohet kujdes i duhur dinjitetit të fëmijëve dhe të miturve të cilët janë pjesë ose janë të përfshirë në programe. Kjo rregull duhet të zbatohet pavarësisht nga çdo pajtim që jepet nga prindi, kujdestari ose ndonjë person tjetër mbi moshën tetëmbëdhjetë vjeçare i cili e përfaqëson të miturin”.*

Neni 5, paragrafi 2: *“Kategoria e dytë përfshinë programet që nuk rekomandohen për fëmijët nën moshën 10 vjeçare dhe për të cilat është e domosdoshme prania e prindit ose kujdestarit. Kjo kategori u referohet programeve, që përmbajnë ndonjë skenë dhune ose frike. Transmetimi i këtyre programeve duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjen përkatëse”.*

Neni 5, paragrafi 3: *“Kategoria e tretë përfshinë programet, që përmbajnë skena dhune dhe frike, si dhe përmbajtje erotike, të cilat përsëriten relativisht shpesh. Këto përmbajtje të dëmshme programore nuk rekomandohen për fëmijët nën moshën 14 vjeçare. Për programet e kategorisë së tretë prania e prindit, kujdestarit është e domosdoshme. Transmetimi i këtyre programeve duhet të paralajmërohet dhe të shoqërohet me shenjë përkatese”.*

Neni 6, paragrafi 2: *Transmetimi i programeve që i takojnë kategorisë së dytë mund të bëhet prej orës 15:00 deri në ora 06:00.*

Neni 6, paragrafi 3: *Transmetimi i programeve, që i takojnë kategorisë së tretë, mund të bëhet prej orës 22:00 deri në ora 06:00”.*

Neni 7, paragrafi 1: *“Subjektet transmetuese do të përdorin piktogramet të paraqitur në Aneksin 1 të kësaj Rregulloreje”.*

Neni 7, paragrafi 2: *“Shenjat e vërejtjes për Kategoritë e përcaktuara me këtë nen janë të detyrueshme për të gjitha programet e përcaktuara në nenin 5.*

Neni 7, paragrafi 3: *“Para fillimit të programit dhe pas çdo ndërprerjeje të programit bëhet paralajmërim verbal dhe akustik.*

Para fillimit të programit në TV shfaqet shenja paralajmëruese, e cila është kombinim i vërejtjes tekstuale, verbale, akustike dhe vizuale në kohëzgjatje prej 10 sekondave dhe mbulon të paktën 1/4 e pjesës së dukshme të ekranit. Formulimi i vërejtjes së shkruar/tekstuale do të jetë: “Programi në vijim nuk është i përshtatshëm për fëmijë dhe të mitur”.

Gjatë programit televiziv shfaqet vetëm pjesa vizuale e shenjës në këndin e ekranit, me dimensione minimumi 1/48 dhe maksimumi 1/32”.

Ndërsa sipas Kodit të Etikës për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës, përkaishit nenit 4, paragrafi 1, përcaktohet që: *“OSHM nuk duhet të transmetojnë para kohës së kufizimit (nga ora 24:00 në 05:00) asnjë material që përmban gjuhë vulgare dhe ofenduese”.*

Sipas Rregullores për Komunikime Komerciale Audiovizuale, përcaktohen kufizimet sa i përket përdorimit të formave të komunikimeve komerciale audiovizuale në programet për fëmijë.

Neni 12, paragrafi 1, përcakton që: *“Reklamimi me ekran të ndarë nuk duhet të jetë i tepërt në atë mënyrë që do t’ua pamundësonte shikuesve të vazhdojnë të shikojnë përmbajtjen editoriale dhe nuk duhet të përdoret në programet e fëmijëve, të fesë, të lajmeve dhe ato të çështjeve aktuale. Dispozitat e kësaj Rregulloreje në lidhje me orarin dhe kohëzgjatjen e reklamimit televiziv dhe teleshopingut do të zbatohen për reklamim me ekran të ndarë”.*

Ndërsa, paragrafi 2 i këtij neni përcakton që: *“Tele-promocioni nuk duhet të paraqitet në programet e fëmijëve, të fesë, të lajmeve dhe ato të çështjeve aktuale. Dispozitat e kësaj*

Rregulloret në lidhje me orarin dhe kohëzgjatjen e reklamimit televiziv dhe teleshopingut do të zbatohen për tele-promocionin.”

Neni 14, paragrafi 4, përcakton që: *“Shfaqja e një logoje të sponsorizimit gjatë programeve të fëmijëve dhe atyre fetare do të ndalohet”.*

Sipas nenit 15, paragrafi 1, theksohet që: *“Vendosja e produkteve do të ndalohet”.*

Ndërsa, sipas paragrafit 2.2 të këtij neni përcaktohet që: *“Vendosja e produktit do të jetë e lejueshme: Programet sportive dhe programet e lehta argëtuese, me përjashtim të programeve të fëmijëve”.*

V. Konkluzione dhe rekomandime

Nga të dhënat dhe rezultatet e monitorimit është gjetur se OSHMA-të vazhdojnë të veprojnë në kundërshtim me aktet nënligjore të KPM-së, që kanë të bëjnë me mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në shërbimet mediale audiovizuale, përkatësisht me dispozitat ligjore të përcaktuara në:

- Rregulloren KPM 2013/01 për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-Vizuele;
- Kodin e Etikës KKPM-2016/03 për Ofruesit e Shërbimeve Mediale në Republikën e Kosovës; dhe
- Rregulloren KPM 2017/07 për Komunikimet Komerciale Audiovizuale.

KPM rekomandon që të licencuarit e saj:

- Të veprojnë në pajtim me legjislacionin në fuqi, në kuptimin e respektimit dhe ndërmarrjen e masave për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet e dëmshme programore;
- Të implementojnë standardet vetërregulluese të Kodit Praktik në pajtim me Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-vizuale KPM-2013/01;
- T'i kushtojnë rëndësi mënyrës së kategorizimit të programeve me përmbajtje të dëmshme, kohës së transmetimit së tyre si dhe përdorimit të shenjave dhe piktogrameve të përcaktuara me Rregulloren për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të Miturve në Shërbimet Mediale Audio-vizuale KPM-2013/01;
- T'i kushtojnë rëndësi përmbajtjes së gjuhës së përdorur në përmbajtje programore;
- T'i kushtojnë rëndësi dispozitave të parapara për mbrojtjen e fëmijëve dhe të miturve në Rregulloren për Komunikimet Komerciale Audiovizuale, sa i përket reklamimit me ekran të ndarë, sponsorizimit dhe vendosjes së produktit në programet për fëmijë.

KPM mbetet e përkushtuar që të zhvillojë politikat e transmetimit që kanë të bëjnë me masat parandaluese të identifikimit të duhur dhe evitimit të programeve me përmbajtje të dëmshme programore, përfshirë edhe rishikimin e rregulloreve që kanë të bëjnë me këtë fushë.

Në pajtim me mandatin ligjor, KPM do të sigurojë që OSHMA-të të trajtojnë me seriozitet rëndësinë e mbrojtjes së fëmijëve dhe të miturve nga përmbajtjet të cilat ndikojnë negativisht në zhvillimin e tyre fizik, mental dhe moral.

KOMISIONI I PAVARUR I MEDIAVE

Raporti është përpiluar nga Departamenti i Monitorimit dhe Analizave, në kuadër të Zyrës Ekzekutive të KPM-së, të udhëhequr nga zëvendësuesi i Kryeshefit Ekzekutiv, z. Faruk Rexhaj.

Në raport kontribuan:

Mirand Tafarshiku

Gentiana Hoti

Amela Redzovic

Sanije Imeraj Zatriqi

Ardiana Sejdiu Musmurati

Sebahate Hajredinaj

Fikrete Çoçaj

Bashkim Reçica

Publikues:

Komisioni i Pavarur i Mediave

rr. Perandori Justinian Nr. 124

10000 Prishtinë

Kosovë

www.kpm-ks.org

dhjetor 2021